

ЭКОНОМИКА ПРЕДПРИЯТИЯ И ИНВЕСТИЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ

УДК 330.322+502.3

В.М. ХОБТА, *д.е.н., професор., зав. кафедрою економіки підприємства,*

О.Ю. ПОПОВА, *к.е.н., доцент,*

ДВНЗ "Донецький національний технічний університет"

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Розвиток суб'єктів господарювання на сучасному етапі супроводжується активізацією та підвищенням рівня інтенсивності використання природних ресурсів, що найчастіше посилює темпи нарощування деструктивних змін у навколишньому природному середовищі. Враховуючи, що економічні наслідки господарської діяльності за ступенем впливу та часом досягнення є більш відчутними для суб'єктів господарювання у короткостроковому періоді діяльності, а екологічні результати мають опосередкований характер впливу, латентний, важкопрогнозований вимір, то, незважаючи на наявність достатньо розвинутої в Україні екологічної законодавчої бази, суб'єкти господарювання демонструють недостатній рівень мотивації до вирішення екологічних завдань в системі забезпечення розвитку.

Дослідження сутності та значущості екологічних імперативів в системі забезпечення розвитку суб'єктів господарювання детально представлені у фундаментальних працях таких всесвітньо визнаних фахівців, як Ч. Кольштад, Г. Дейлі, Г. Аткинсон, Д. Пірс, Дж. Гроссман, Р. Констанца, Дж. Стигліц, в яких запропоновано ряд інструментів впровадження основних положень Концепції сталого розвитку, спрямованих на оптимізацію використання природних ресурсів з метою їх збереження для потреб наступних періодів господарювання [1-5]. Вагомий внесок у розвиток теорії та практики вирішення еколого-економічних протиріч у процесах розвитку суб'єктів господарювання здійснили такі вітчизняні вчені-економісти, як І. Александров, О. Віленчук, Б. Данилишин, С. Ілляшенко, О. Прокопенко, С. Харічков та інші [6-9]. Проте слід констатувати, що екологічні та економічні характеристики розвитку суб'єктів господарювання, переважно, представлені науковцями як окремі категорії. Недостатньо уваги приділено інформаційній підтримці розвитку, в якій забезпечується гармонійне поєднання еколого-економічних характеристик господарської діяльності і відбувається оцінка зв'язків між темпами, спрямованістю розвитку

та станом природно-ресурсного потенціалу.

Тому метою даної роботи є встановлення основних принципів структуризації інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання, заснованого на необхідності узгодження економічних інтересів суб'єктів господарювання зі станом природно-ресурсного потенціалу, що є, з одного боку, результатом якісних та кількісних змін у господарській діяльності, з іншого – формує об'єктивні передумови для майбутнього розвитку.

Дослідження специфіки реалізації господарських процесів у сучасних умовах свідчить про наявність суттєвих конфліктів при забезпеченні екологічної спрямованості розвитку та вибору інструментів управління якісними та кількісними змінами в системі господарювання. Дані конфлікти обумовлені різною інтерпретацією цінностей розвитку, показників успішності діяльності суб'єктів господарювання, що відображає постійну зміну та розширення інтересів суб'єктів господарювання та споживачьких вимог. Виникає потреба у розгляді та пошуку шляхів погодження вимог до інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку. Інформаційне забезпечення використовується при планування діяльності, що представляє собою порядок формування цілей та визначення способів їх досягнення, прийнятих одночасно для всіх суб'єктів господарювання.

На цей час прийняття ефективних рішень щодо організації ефективних економічних механізмів забезпечення екологічної спрямованості розвитку суттєво обмежено екологічними, економічними, соціально-культурними та інституційними бар'єрами, що пов'язано із прагненням вирішення економічних проблем господарської діяльності, ігноруючи важливість екологічних або соціальних цілей діяльності. Проблеми охорони довкілля, відновлення та

© В.М. Хобта, О.Ю. Попова, 2011

збереження якості та кількості природних компонентів часто розглядаються як небажані побічні ефекти господарських рішень (екстерналії). У той же час побічні ефекти призводять до подальшого утворення соціально-культурних, інституціональних, економічних та інших проблем господарювання. Якщо досягнення одного типу цілей призведе до порушення можливостей досягнення цілей іншого типу, виникає ряд конфліктів між суб'єктами господарської діяльності, що потребує розгляду системи господарювання як єдиного цілого, в якій оптимально охоплені економічні та екологічні параметри. Ідеальним оптимумом необхідно вважати такий, при якому має місце згода між суб'єктами господарювання, залученим до процесів забезпечення екологічної спрямованості розвитку.

Досвід організації та управління процесами розвитку суб'єктами господарювання в Україні часто пов'язує неможливість досягнення згоди із високим ступенем ризику при забезпечення екологічної спрямованості господарських процесів. На наявність значного ступеня екологічного ризику та суттєве підвищення витрат виробників та споживачів на попередження або ліквідацію негативних наслідків прояву екологічних ризиків у господарській діяльності звертають увагу вітчизняні науковці [10-12]. Авторами визнається, що сучасні екологічні інструменти управління господарською діяльністю з точки зору екологічних ризиків та пов'язаної з ними ситуації невизначеності результатів розвитку є недосконалими. Прийняття рішень базується на використанні ретроспективної інформації, яка, очевидно, є корисною, адже в ній фіксується певний минулий досвід природокористування та міра досягнутого впливу заходів із відновлення природно-ресурсного потенціалу на результати розвитку.

Доступ до інформації в Україні регламентується, перш за все, Конституцією України, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1158-VI (1158-17) від 19.03.2009 р.), Законом України «Про інформацію» (№ 2388-VI (2388-17) від 01.07.2010 р.), 24 червня 2004 р. прийнято Закон України «Про транскордонне співробітництво» (із змінами, внесеними згідно із Законом № 1833-VI (1833-17) від 21.01.2010 р.), Законом України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 р. (№ 293-VI (293-17) від 21.05.2008 р.), Законом України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р, рядом положень, зо-

крема Положенням «Про порядок надання екологічної інформації», затвердженим наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 18.12.2003 р. (№ 169), Положенням про регіональні кадастри природних ресурсів (від 28 грудня 2001 р. № 1781), Положенням про регіональні кадастри природних ресурсів (від 28 грудня 2001 р. № 1781), а також рядом міжнародних актів, що ратифіковані Україною (наприклад, Оргуська конвенція «Про доступ до інформації, участь громадськості у ході прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля») тощо. Дані нормативні та законодавчі документи регламентують діяльність держави по одержанню, використанню, поширенню та зберіганню інформації і забезпечують сприяння задоволенню інформаційних потреб громадян України, юридичних осіб, міжнародних організацій та осіб без громадянства. Відображенням реалізації зазначених нормативних актів є формування та публікація у засобах масової інформації щорічної Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища, поданої і затвердженої Верховною Радою та парламентом України.

Удосконалення інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання повинно передбачати створення нових цінностей виробничих процесів та процесів споживання на базі впровадження норм, стандартів та зразків поведінки, що забезпечує ефективне засвоєння нових форм взаємозв'язків між суб'єктами господарювання. Нові взаємозв'язки формуються шляхом імітації поведінки, яку суб'єкти господарювання розглядають як привабливу і таку, що демонструється успішними підприємствами, або адаптації до норм, які підтримуються більшістю суб'єктів господарювання. Результатом такого впливу слід вважати проникнення у сутність формування звичок і переваг. На цей час можна констатувати переважну відсутність такого типу впливу в Україні, адже значна кількість промислових підприємств формально є збитковими, але ринкова вартість таких суб'єктів господарювання та вартість їх акцій постійно зростає у часі, що свідчить про значні інформаційні диспропорції між даними офіційної статистики щодо успіхів або невдач та ринковим визнанням цінності та привабливості таких «збиткових» підприємств. На відміну від України, провідні світові компанії та корпорації, з одного боку, нав'язують власний тип поведінки на ринку іншим суб'єктам гос-

подарювання, а з іншого боку, викликають прагнення до повторення успіху та використання певних паттернів, розроблених успішними компаніями (наприклад, Ф. Дж. Роджерс «Путь успеха: как работает корпорация IBM»; А. Моріта «Сделано в Японии. История фирмы Сони»; Джим Коллінз, Джерри Поррас «Построенные навечно. Успех компаний, обладающих видением» (охарактеризовано успіх компаній 3M, Wal Mart, Walt Disney, Boeing, Sony та Hewlett-Packard). Так розповсюдження інформації щодо ефективності розвитку компанії Google забезпечило зростання ринкової вартості з 1 млрд. дол. США у 2001 році до 10 млрд. дол. США у 2003 році [13]. На середину 2008 року оцінена експертами ринкова вартість компанії сягнула рівня 157,56 млрд. дол. США [14].

Результати дослідження місця та сутності інформаційного забезпечення діяльності суб'єктів господарювання свідчать про наявність тісного взаємозв'язку між економічною, екологічною та суспільно-політичною системами інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання. Досягнення узгодження інтересів шляхом побудови системи інформаційного забезпечення повинно передбачати вирішення двох блоків завдань:

- 1) формування інформаційного масиву щодо результативності екологічної спрямованості розвитку;
- 2) управління узгодженням економічних інтересів при забезпеченні екологічної спрямованості розвитку.

Метою формування інформаційного масиву щодо результативності екологічної спрямованості розвитку є оцінка умов та результатів забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання, які традиційно випадають поза межі дослідження як такі, що ускладнюють та призводять до зростання вартості прийняття господарських рішень, а також інтеграції економічних та екологічних стандартів для підвищення ступеня керованості процесами розвитку. Інформаційний масив повинен бути сформований таким чином, щоб через сукупні та питомі показники відображати послідовність діяльності суб'єкта господарювання та результативність розвитку, його вплив на природно-ресурсний потенціал, прогнозувати та констатувати за фактом зміни у стані довкілля при видобутку, переробці та споживанні природних ресурсів як матеріального базису процесів виробництва суспільних

благ.

Дані офіційної статистики щодо результатів діяльності суб'єктів господарювання в Донецькій області дозволяють констатувати лише наслідки розвитку, але не перспективи та умови якісних та кількісних економічних змін у системі господарювання. Існуючі на сьогодні індикатори розвитку, використані в зарубіжній практиці, обтяжені значною кількістю статистичних змінних та категоріями, різними за одиницями виміру, індексним контентом, абсолютним або відносним способом виміру. Так, зокрема, у галузі оцінювання сталого розвитку використовуються такі системи інформаційного забезпечення: FDES (статистика навколишнього середовища); SSDS (соціально-демографічна статистика); MFA (обчислення матеріальних потоків); МЕВ (обчислення енергетичних потоків); SEEA (система інтегрованого екологічного та економічного бухгалтерського обліку); SNA (система національних рахунків з урахуванням «зеленого» ВВП); PRED (дані щодо населення, ресурсів, навколишнього середовища і розвитку) та інші. Але у рамках даних систем використовуються різні методологічні прийоми збору, обробки та інтерпретації інформації. Зокрема, система SNA поєднує статистичні дані в абсолютному вимірі з використанням ринкової оцінки природних ресурсів, результатів діяльності суб'єктів господарювання. Для SSDS використовуються натуральні показники стану флори, фауни, атмосфери, води, ґрунтів, людської діяльності.

Значні розбіжності у вимірювальних способах, розгалуженість оцінок не дозволяють сконцентруватися на рівні конкретного суб'єкта господарювання, адже існуючі підходи розглядають суб'єктів господарювання з позиції єдиного глобального виробника, а різних споживачів з їх потребами, інтересами та цінностями як єдиного глобального споживача. Інформаційні категорії забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання повинні відображати інтереси як виробників, так і споживачів продукції, до якої відноситься не лише вироблений продукт для безпосереднього споживання, а й екстерналії, що вимагають оплати для гарантування майбутнього виробництва та споживання у подальших періодах. Крім того, необхідно дотримання так званих принципів Белладжіо, сутність яких полягає у такому: 1) інформація повинна описувати цілі, перспективи, сутнісні елементи розвитку; 2) адекватне представлення інформації у часовому та просторовому ви-

мірі; 3) практична значущість; 4) відкритість, ефективна комунікація; 5) безперервне оцінювання, адаптивний розвиток інформаційного масиву [15].

До цих принципів доцільно додати такі принципи: 6) репрезентативність інформації; 7) універсальність для порівняння різних суб'єктів господарювання або СГО; 8) кількісна вимірюваність.

Структура інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання з урахуванням наведених принципів надана на рис. 1. Використання запропонованої структури інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання дозволяє здійснювати ефективне виявлення майбутніх небезпек діловій активності суб'єкта господарювання, розробку політики раціонального природокористування в господарській діяльності на основі оцінювання поточного стану та прогнозування майбутніх якісних та кількісних змін у стані навколишнього природного середовища, природно-ресурсному потенціалі та процесах виробництва і споживання.

Для визначення доцільності використання запропонованої на рис. 1 структури інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання необхідно виявити наявність кореляційного зв'язку між факторами. Дослідження парної кореляції здійснюється на основі кореляційного аналізу, який передбачає вирішення ряду задач: виявлення зв'язку, опис зв'язку у табличній або графічній формах, вимір тісноти

зв'язку та формулювання висновків щодо характеру виявленого зв'язку на основі статистичних даних щодо результатів господарської діяльності у Донецькій області за період 2005-2009 рр.

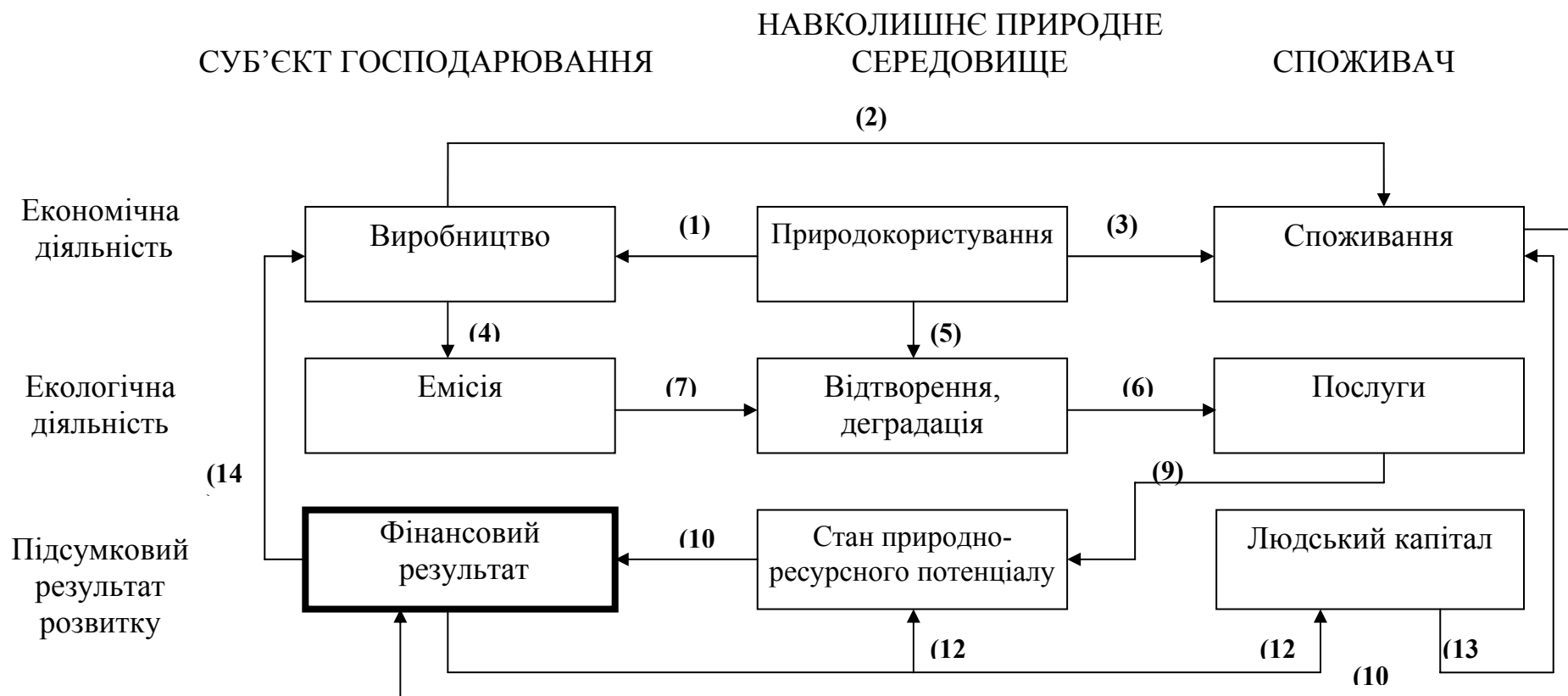
Побудова структури, представленої на рис. 1, відображає вирішення першої задачі кореляційного аналізу. Для оцінки тісноти зв'язку побудовано відповідні кореляційні матриці для кожної пари інформаційних одиниць на базі узагальнення статистичної інформації за період 2005-2009 рр. Результати розрахунку представлені у таблиці 1.

Максимальне значення коефіцієнта кореляції становить 1,00. При зміні значення коефіцієнтів в діапазоні від 0 до 0,3 можна констатувати слабкий зв'язок, до 0,45 – середній, більш за значення 0,45 – сильний. Тому, як свідчать дані таблиці 2.7, запропонована структура інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання і відповідні інформаційні одиниці чинять вплив на головні показники розвитку – фінансові результати господарської діяльності. Незважаючи на те, що пари {4-9}, {7-9} демонструють відсутність найбільш слабого зв'язку (абсолютне значення коефіцієнтів кореляції дорівнює 0,1), необхідність їх включення до запропонованої структури обумовлюється наявністю впливу на формування інших показників розвитку, з якими фіксується високий рівень тісноти зв'язку, зокрема у парі {4-7} (коефіцієнт кореляції 0,84) та парі {2-9} (коефіцієнт кореляції 0,99).

Таблиця 1

Коефіцієнти кореляції для пар інформаційних одиниць

№/ №	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	1,00	-0,15	0,99	0,57	-0,46	-0,18	0,72	-0,40	-0,17	-0,61	-0,70
2	-0,15	1,00	-0,23	0,03	0,63	0,98	-0,02	0,92	0,99	0,66	0,80
3	0,99	-0,23	1,00	0,59	-0,47	-0,26	0,76	-0,46	-0,24	-0,65	-0,75
4	0,57	0,03	0,59	1,00	-0,36	0,13	0,84	-0,10	-0,01	-0,55	-0,32
5	-0,46	0,63	-0,47	-0,36	1,00	0,51	-0,09	0,86	0,73	0,96	0,80
6	-0,18	0,98	-0,26	0,13	0,51	1,00	-0,02	0,88	0,95	0,55	0,79
7	0,72	-0,02	0,76	0,84	-0,09	-0,02	1,00	-0,07	0,01	-0,37	-0,39
8	-0,40	0,92	-0,46	-0,10	0,86	0,88	-0,07	1,00	0,96	0,86	0,93
9	-0,17	0,99	-0,24	-0,01	0,73	0,95	0,01	0,96	1,00	0,73	0,82
10	-0,61	0,66	-0,65	-0,55	0,96	0,55	-0,37	0,86	0,73	1,00	0,89
11	-0,70	0,80	-0,75	-0,32	0,80	0,79	-0,39	0,93	0,82	0,89	1,00

Інформаційні одиниці: 1 – споживання природних ресурсів; 2, 3 – обсяг вироблених товарів та послуг; 4 та 9 – утворені відходи, здійснені викиди та скиди; 5 – витрата (зростання) економічної цінності природних ресурсів (індекс споживчих цін на електроенергію, газ і інші види палива); 6 – зростання (зменшення) ціни споживання внаслідок забруднення довкілля (індекс цін виробників у добувній промисловості паливно-енергетичних корисних копалин); 7 – екологічні та ресурсні платежі, кількість введених об'єктів природоохоронного значення; 8 – екологічні витрати підприємства; 10 – виробничі запаси підприємства; 11 – фінансування наукових та науково-технічних робіт; 12 – запаси природних ресурсів; 13 – екологічна свідомість, компетенція та поведінка (екологічні інвестиції); 14 – активи суб'єктів господарювання.

Рис. 1. Структура інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання

Значущість екологічної інформації при формуванні планів забезпечення екологічної спрямованості розвитку суб'єктів господарювання змінюється від мінімального до максимального рівня. Мінімальний рівень значущості визначається законодавчими та ринковими вимогами, має нормативний характер. За таких умов екологічна інформація недостатньо повно інтегрується до господарських рішень, що призводить до низького ступеня врахування екологічних чинників економічного розвитку господарської діяльності і формування так званої «стратегічної прогалини». Дефіцити екологічної складової в інформаційному забезпеченні екологічної спрямованості розвитку призводять до зростання ступеня невизначеності, ризику та вичерпування потенціалу конкурентоспроможності у стратегічному аспекті. Тому максимальне використання екологічної складової в інформаційному забезпеченні виступає інструментом закріплення позицій суб'єкта господарювання на ринку і підвищення екологічної компетенції та відповідальності у сфері прийняття господарських рішень щодо забезпечення екологічної спрямованості розвитку.

Максимізація ступеня використання екологічної інформації зіштовхується з проблемою визначення кількісних меж її залучення до загальної структури інформаційного забезпечення. Успішне вирішення даної проблеми полягає у точному вимірі співвідношення між бажаними результатами розвитку та цінності даного результату для суб'єкта господарювання. Специфіка сучасного стану забезпечення екологічної спрямованості розвитку може бути описана як невідповідність між досягнутими економічними результатами та майбутніми екологічними наслідками якісних та кількісних перетворень у системі господарювання, що є платою за сьогоденне задоволення суспільних потреб. Причинами такої невідповідності можуть бути, по-перше, зміни результату господарської діяльності внаслідок об'єктивної дії сил природи або антропогенної діяльності людини. По-друге, невідповідність може бути результатом зміни цінностей, що проявляється у змінах цільових настанов і переваг споживачів і супутньою зміною способів та видів виробництва.

Таким чином, максимізація включення екологічної інформації до системи управління розвитком потребує на створення у межах діючих організаційних структур управління самостійного екологічного підрозділу або відділу розвитку, а екологія повинна бути обґрунтова-

на як парадигма управління господарською діяльністю, що обумовлює максимум екологічної відповідальності й екологічної раціональності. Зрозуміло, що розглянуті позиції мінімуму та максимуму носять ідеальний характер й у чистому вигляді не мають життєздатності. Тому побудова структури інформаційного забезпечення екологічної спрямованості розвитку повинна будуватися виходячи з принципів виконання останньої функції фільтра, оцінювання та вибору відповідних господарських рішень із забезпечення екологічної спрямованості розвитку, що утворює не лише підґрунтя для зростання рівня конкурентоспроможності і визначення рівня ризику, а й забезпечує визначення слабких сторін та власної спроможності до розвитку.

Література

1. Costanza R. What is ecological economics? / R. Costanza // *Ecological Economics*. – 1989. – № 1. – P. 1–17.
2. Daly H. *Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development*. / H. Daly. – Beacon Press, Boston, 1996. – 253 pp.
3. Dyckhoff H. *Nachhaltige Unternehmensführung: Grundzüge industriellen Umweltmanagements* / H. Dyckhoff, R. Souren. – Reihe : Springer-Lehrbuch, 2008. – 255 s.
4. Grossman G.M. Economic growth and environment / G.M. Grossman, A.B. Krueger // *Quarterly journal of economics*. – 1995. – Vol. 110, Issue 2. – P. 353–377.
5. Kolstad Charles D. *Environmental Economics* / Charles D. Kolstad. – Oxford University Press, Inc., 1999. – 400 p.
6. Александров І.О. Майбутнє України: стратегія поступу: [монографія] / І.О. Александров, О.І. Амоша, В.П. Антонюк, І.В. Багорова, Н.О. Балтачєєва, С.О. Біла / НАН України; Інститут економічних наук України; Академія економічних наук України. – Донецьк : Юго-Восток, 2008. – 304 с.
7. Буркинский Б.В. Экономико-экологические основы регионального природопользования и развития / Б.В. Буркинский, В.Н. Степанов, С.К. Харичков // ИПРЭИ НАН Украины. – Одесса : Феникс, 2005. – 575с.
8. Ілляшенко С.М. Мотиваційна стратегія екологізації інноваційної діяльності / С.М. Ілляшенко, О.В. Прокопенко // *Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): Наук. журн.* – Вип. 1–2 / Голов. ред. О.П. Степанов. – К. : НАУ, 2009. – С. 280–287.

9. Садченко Е.В. Актуальные проблемы формирования ренты в природопользовании / Е.В. Садченко // Экономические инновации: Организационно-управленческие инновации у природокористуванні та ресурсозбереженні : [зб. наук. праць. Вип. 37 / наук. ред. Б.В. Буркинський та ін.]. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2009. – 282 с.

10. Віленчук О. Гармонізація єдиного еколого-економічного простору України / О. Віленчук // Економіка України. – 2009. – №3. – С. 80-87.

11. Лисиченко Г. В. Природний техногенний та екологічний ризики: аналіз, оцінка, управління / Г. В. Лисиченко, Ю.Л. Забулонов, Г. А. Хміль. – К. : Наукова Думка, 2008. – 542 с.

12. Рогач С. М. Законодавча сфера економіко-правового регулювання природокористу-

вання в Україні та її адаптація до чинного екологічного законодавства країн ЄС / С.М. Рогач // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. – 2009. – № 12(2). – С. 15-21.

13. Успех компании Google. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://money.rin.ru/ontent/?id=1712>.

14. Стоимость компании Apple превысила рыночную капитализацию Google. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://proconsulting.com.ua/uslugi/ocenka/info_po_ocenke/stoimost_kompanii_ap_20480.html.

15. Bellagio Principles [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iisd.org/measure/principles/bp.asp>.

Статья поступила в редакцию 30.03.2011

А.В. МЄШКОВ, к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Донецкий национальный технический университет»

О.Ю. МЕНТЕЛЬ,

ДВНЗ «Донецкий национальный технический университет»

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ОСНОВІ ВРАХУВАННЯ ФАКТОРІВ РИЗИКУ І ДЖЕРЕЛ ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ

Зниження інвестиційної активності економічних суб'єктів і нестача джерел фінансування вітчизняного ринку в умовах економічної кризи актуалізує проблему вибору інвестиційних проектів, які можуть забезпечити високу віддачу від вкладення капіталу. На даний час тенденції інвестування в промисловість в Україні є вкрай негативними, так у 2009 році в порівнянні з 2008 роком обсяг вкладених коштів зменшився на 24,7 % (з 76617,7 млн. грн. у 2008 році до 57657,6 млн. грн. у 2009 році). Але й в попередні декілька періодів, коли спостерігалось підвищення обсягів капіталовкладень в середньому більше ніж на 30 % щороку, використання інвестицій було недостатньо ефективним. Так, у 2006 році при зростанні інвестицій на 27,9 % обсяги промислової продукції зросли лише на 17,7 %, у 2007 році відповідні показники склали 43,6 % та 29,9 % [16, с.207].

Зважаючи на низьку ефективність і високий рівень ризику переважної кількості інвестиційних вкладень в Україні, формування інвестиційного портфеля, управління ним із застосуванням адекватних методів оцінки ризиків, що впливають на капіталовкладення, набу-

ває особливої важливості. Разом з тим, великий ступень невизначеності та ризику в процесі інвестування зумовлює необхідність обґрунтування спектру заходів, спрямованих на активізацію інвестиційних процесів. Ринкові механізми потенційно можуть надавати можливість залучення капіталу з різних джерел інвестування, у зв'язку з різноманітністю яких перед підприємствами постає завдання формування їх оптимальної структури. Диверсифікація джерел капіталовкладення, як і диверсифікація напрямків інвестування, є важливим інструментом мінімізації ризиків від інвестування.

Теоретичні та методологічні аспекти визначення рівня ефективності інвестиційних проектів були достатньо повно досліджені в наукових працях провідних закордонних і вітчизняних вчених, серед яких слід відзначити Бріггема Ф. [1], Брейлі Р., Майерса С. [2], Шарпа У. [3], Бланка І.А. [4], Пересаду А.А. [5], Хобту В.М. [6]. В той же час провідні вчені, що займалися даною проблематикою, не достатньо уваги приділяли часовим аспектам за-

© А.В. Мєшков, О.Ю. Ментель, 2011

.....
<http://www.donntu.edu.ua> / «Библиотека» / «Информационные ресурсы»

<http://www.instud.org>, http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_ekon/